

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

CYGA

◆ ◆ ◆
O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

CYGA to dawna nazwa BAKA, zwanego też FRYGĄ – i o BAKU, i o FRYDZE niedawno pisaliśmy, jeśli przeoczyliście ciekawostki o nich, to zachęcamy do poszukania ich na naszej stronie. CYGA, FRYGA i BAK to w zasadzie synonimy, nazwy tej samej zabawki, choć stosowano je również jako nazwy różniące poszczególne rodzaje zabawki: BAK był raczej nazwą ogólną (każda zabawka o krągłym kształcie, wprawiana w ruch obrotowy dookoła własnej osi), FRYGA – wprawiana w ruch szarpnięciem nawiniętego rzemienia lub sznurka i CYGA – podobnie jak FRYGA również napędzana rzemieniem, ale inaczej – strzelano w nią z bicza, wprawiając ją w ruch obrotowy i kołowy zarazem. Przedstawienie dzieci poganiających CYGI biczami możemy znaleźć na obrazie Pietera Bruegla „Zabawy dziecięce”. Zestawienie lekkiego, chyżego przedmiotu, będącego zarazem dziecięcą igraszką, z chlastaniem biczem – czynnością kojarzoną z poganianiem do pracy i wymierzaniem kary – było stosunkowo częstym tematem literackim („Po przysionkach biega lekka cyga, gdy ją bicz miękki zacinając ściga”), dało też początek wielu metaforom: „biczem cygę ocucają” mawiano, czyli – jak tłumaczy to dosłownie Linde – „dzieci w nią grając, popędzają ją biczami, żeby nie ustawała” [SJP L]. CYGA była to również – tak jak dzisiaj FRYGA – „osoba fartyczna, zawsze się ruszająca, żywe srebro, wszędziebyłski, wszędzieścibski, trzpiot, co na jednym miejscu długo nie postoi” [SJP L].